

Problém jako apel (výzva)

Přihlédneme-li k tomu, co nám náš jazyk předřikává, zdá se, že „otázka“ je plodem, výsledkem, rezultátem tázání jakožto naší vlastní aktivity; naproti tomu problém musí být nejprve rozpoznán, viděn, nahlédnut, aby něco „daného“ mohlo být postaveno do jeho pole, do jeho světla či perspektivy, tj. aby mohlo jeho rozpoznání být uplatněno, tedy aby se ono „dané“ vyjevilo nejen ve své „danosti“, ale jako pouhý „materiál“, s nímž je možno a někdy také nutno něco podniknout. A v průběhu této jakoby proměny pouze daného v něco, co s tím je třeba udělat, se to „pouze dané“ nutně stává čímsi neúplným, nedokončeným, dalo by se říci: pouhou možností s tím něco počít, dát tomu to správné místo, tu pravou podobu, nějak to dotáhnout a, pokud je zapotřebí, také to nějak opravit a napravit, nezůstávat jen u toho, že to „použijeme“ tak, jaké to je. V jazyce se uhostilo to, že „zproblematizování“ chápeme jako zpochybnění a zamítnutí, jako opovržení a znectění, ale tento význam byl do jazyka vnesen a má svůj původ jinde, nikoli v nahlédnutí problému a třeba i problematičnosti. Jde o jakousi nedbalost a povrchnost v tom, jak je chápána sama „danost“: to, co je „dáno“, není bráno dost vážně a je jakoby přehlíženo. Tato nevážnost, pokud jde o to „dané“, je však hluboce mylná, představuje falešnou orientaci v životě a ve světě – a právě proto ji nemůžeme chápat jako vyvozenou z nahlédnutí „problému“, a tím i „problematickosti“ toho „daného“. Všechno „dané“ je více nebo méně „problematické“; ale to vůbec neznamená, že se bez toho můžeme obejít. Problém sám není ničím daným, ale má smysl jen ve vztahu k něčemu „danému“ (které tím ovšem „problematizuje“, ale v žádném případě nezavrhne). Problém tím, že se „ukazuje“ jako problematičnost určitého „daného“, je vlastně sám k tomu danému zaměřen, je na to „dané“ orientován, a to znamená, že s ním nějak počítá, že je bere vážně, že ukazuje, co je třeba s ním podniknout. A tak tedy problém (a každá problematizace) ukazuje nepochybně do budoucnosti, k tomu, co je třeba udělat, co „býti má“, ale zároveň vždycky také něco z toho „daného“, tj. z minulosti, berou s sebou, „pojímají“ je do svých plánů a projektů, i když to „dané“ chtějí změnit. Změnit neznamená vyměnit za něco jiného, nýbrž právě „napravit“

(Písek, 111006-2.)